Постои едно непишано, но сурово точно правило во историјата на човештвото: разумот секогаш доаѓа пред војната, ако има кој да го употреби.

Кога дипломатијата се отфрла, а силата се избира како прва опција, исходот никогаш не е победа, туку трагедија со одложена „мировна“ фаза.

Војните не започнуваат затоа што нема можност за договор. Тие започнуваат затоа што некој одбива договор, верува дека ќе добие повеќе со оружје отколку со збор, или затоа што туѓи геополитички интереси стануваат поважни од сопствениот народ.

Историјата е полна со моменти кога решението било на дофат, и свесно оттурнато.

Сценариото речиси секогаш е исто.

Пред војната се зборува за „чест“, „стратегија“ и „национален интерес“. По војната, истиот речник исчезнува и го заменуваат зборовите „компромис“, „реалност“ и „болни, но неопходни одлуки“. Само што тогаш цената веќе е платена, со уништени животи, градови и иднини.

Најголемата неправда е што политичарите кои туркаат кон војна ретко ја плаќаат нејзината цена. Тие не гинат, не бегаат, не ги закопуваат своите деца. Тоа го прави обичниот народ. А по сето тоа, истите тие елити често се појавуваат како „миротворци“ и „архитекти на договори“ склучени врз рушевини.

Историјата покажува уште една сурова вистина: договорите потпишани по војна речиси секогаш се полоши од оние што можеле да се постигнат пред неа. Територии се губат, суверенитети се ограничуваат, општествата се трајно осакатени. И тогаш слушаме дека „немало друг избор“.

Имало и секогаш има. Само што договорот пред војна бара храброст и одговорност, а договорот по војна, само пораз и принуда.

Затоа поделбата не е меѓу победници и поразени, туку меѓу одговорни и неодговорни лидери. Паметниот лидер ја користи дипломатијата за да спречи конфликт. Погрешниот ја користи војната за да ја оправда сопствената неспособност.

Таков е и случајот со Украина.

Минските договори, иако несовршени, беа шанса конфликтот да не прерасне во целосна војна. Наместо нивна доследна примена, следеше милитаризација и геополитичко надмудрување.

[illegible]ано по стотици илјади жртви и огромно разурнување, разумот дојде подоцна,

[illegible]